

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรัฐต้องสงเคราะห์ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้” นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 วรรค 2 กำหนดว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” วรรคสาม “การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” มาตรา 9 วรรค 3 มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา มาตรา 22 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้” และในปี พ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ โดยมีนโยบายว่า “คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2543 ได้มีนโยบายและเจตนารมณ์ที่จะขยายโอกาส และบริการการศึกษาสำหรับคนพิการให้ทั่วถึงและมีคุณภาพเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยมติคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษได้มีนโยบายว่า “คนพิการทุกคนต้องได้เรียน โดยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม” (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 มาตรา 63 กำหนดว่า รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่น ที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น มาตรา 64 กำหนดว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต

และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และ มาตรา 66 กำหนดว่า ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อ การศึกษาในโอกาสแรกที่ทำให้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

นอกจากนี้ แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ยังมีสาระสำคัญที่ระบุไว้ว่า เป้าหมายในการพัฒนาทางการศึกษา จะมุ่งเน้นการบริการ เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง รวมทั้งการเสริมสร้างโอกาสแก่กลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษและผู้ด้อยโอกาส (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541) โดยมีกลุ่มผู้พิการทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทางสมอง เป็นกลุ่มหนึ่งที่ถูกระบุให้มุ่งเน้นเป็นพิเศษ และอีกส่วนหนึ่งในสาระสำคัญของร่างแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) คือจะมีการพัฒนาในเรื่องของการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาเฉพาะ ด้าน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ (กล้า สมตระกูล, 2544)

ด้านการศึกษา คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ(พ.ศ. 2543) ได้กำหนดให้คนพิการตามพระราชบัญญัติดังกล่าว รวมกลุ่มผู้มีความต้องการพิเศษในการได้รับการศึกษา โดยกำหนดบุคคลที่มีความต้องการพิเศษไว้ 9 ประเภท คือ

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น
2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ
5. บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
7. บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ทางอารมณ์ หรือเด็กสมาธิสั้น
8. บุคคลออทิสติก
9. บุคคลที่มีความพิการซ้ำซ้อน

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือบุคคลไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือ ด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ ใน ปัจจุบันจะเห็นว่ารัฐบาลเปิดโอกาสและส่งเสริมให้คนทุกคนได้มีโอกาสทางการศึกษามากขึ้นจาก หมวด 2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 การจัด

ให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2542)

เด็กและเยาวชนมีความสำคัญต่อประเทศชาติในฐานะเป็นผู้สร้างอนาคตของชาติ และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ซึ่งเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีอนาคตที่ดีของประเทศชาติคือการศึกษา ประเทศชาติจะพัฒนาไปในทางที่ดี การเอาใจใส่ ดูแลเด็กและเยาวชนไม่ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะอยู่ในส่วนของผู้มีหรือผู้ด้อยโอกาสก็ตาม จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ดังนั้น ในฐานะที่เป็นอนาคตของประเทศชาติ เด็กและเยาวชนทุกคนจึงมีสิทธิที่จะได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาสอย่างเด็กพิเศษ (ผดุง อารยะวิญญู, 2533)

เหตุผลที่ผู้วิจัยได้เลือกศึกษานักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เนื่องจากบุคคลเหล่านี้หากไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างเหมาะสม ในอนาคตจะเป็นภาระต่อครอบครัวและสังคม ทำให้มีปัญหาตามมาภายหลังได้ เพราะมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าบุคคลปกติ จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูทักษะหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการสื่อสาร การใช้ชีวิตประจำวัน และการทำงานในสถานประกอบการ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะทำให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถพึ่งพาตัวเองได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะบุคคลปัญญาอ่อนที่เป็นผู้ใหญ่ระดับต้นระหว่างอายุ 15-18 ปี อยู่ในระดับความรุนแรงน้อย ระดับสติปัญญา (IQ) ระหว่าง 50 -70 จึงพอจะเรียนในระดับประถมศึกษาได้ และสามารถฝึกอาชีพและงานง่าย ๆ ได้ ซึ่งเป็นงานที่มีขั้นตอนไม่ซับซ้อนมากนัก เพราะเป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจีได้ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ สมพงษ์ สิงหะพล (2536: 17) พบว่าหากพวกเขาได้รับการฝึกอย่างดีจะสามารถทำให้ชีวิตของพวกเขาดีขึ้นได้ ซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควร เมื่อฝึกสำเร็จแล้วพวกเขาจะสามารถนำพาตัวเองไปสู่การทำงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้นได้ในระดับหนึ่ง

ภาวะปัญญาอ่อน (Mental Retardation) จัดเป็นความพิการประเภทหนึ่งซึ่งในทางการแพทย์จะมองบุคคลปัญญาอ่อนว่า เป็นอาการต่าง ๆ ที่มีผลสืบเนื่องมาจากพยาธิวิทยาทางอินทรีย์ภาพ (Organic Pathology) จะมีผลกระทบต่อการทำงานที่ไม่สามารถทำหน้าที่ทางกายภาพและจิตใจได้เหมือนคนปกติ มีระดับสติปัญญา หรือเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ เฉลี่ยเมื่อเทียบกับบุคคลอื่นในระดับอายุเดียวกัน

ในประเทศไทย มีบุคคลพิการทั้งที่พิการโดยกำเนิดและพิการในภายหลังเป็นจำนวนมาก แต่ได้รับการปกปิดและถูกเก็บตัวไว้ในบ้าน เพราะเหตุที่ยังมีความเชื่อเก่า ๆ อยู่ว่าการเป็นคนพิการนั้นเป็นการลงโทษของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ผู้ที่ทำบาปตกปลา มักจะปากแห้ง ผู้ที่ไม่สดับพระธรรมเทศนาขณะที่พระกำลังเทศน์จะต้องหูหนวก เป็นต้น ใครที่ทำชั่วหรือทำไม่ดีจะต้องถูกลงโทษ และผู้ที่ทำกรรมชั่วมักจะเกิดมาเป็นคนพิการ หรือมีลูกพิการ ความเชื่อเก่า ๆ ที่มีต่อเด็กพิการเช่นนี้ส่งผลให้เด็กพิการต้องถูกทอดทิ้งตั้งแต่แรกเกิด หรือถ้ามีชีวิตอยู่รอดก็ไม่ได้รับความเอา

ใจใส่ ถูกปล่อยปละละเลยทำให้พิการมากยิ่งขึ้น และมีปัญหาทางอารมณ์ในทางก้าวร้าว ระบาย ประพฤติผิด มองโลกและบุคคลในแง่ร้ายมากยิ่งขึ้น

ตามความคิดคำนึงของพ่อแม่ที่มีบุตรปัญญาอ่อนจะคิดว่า เป็นความผิดของตน พบว่า ความรู้สึกผิดนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่รู้ ไม่เข้าใจในเรื่องความผิดปกติ โดยเข้าใจว่า ความผิดปกตินั้นเป็นเรื่องของกรรมพันธุ์ การที่มีบุตรเป็นปัญญาอ่อนจึงเป็นเรื่องที่พ่อแม่สมควรถูกตำหนิ อย่างไรก็ตาม มีผู้ศึกษา (กาญจนา โกศลพิศิษฐ์กุล , 2532) พบว่า ความรู้สึกผิดที่ ให้กำเนิดบุตรปัญญาอ่อนนั้นมิใช่เกิดจากความรักบุตร หากแต่เป็นตัวเสริมทำให้เกิดการปฏิเสธ บุตรมากกว่า

อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกของครอบครัวหรือเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดที่มีต่อเด็กพิการ นั้นแตกต่างกันไป ในบางครอบครัวสามารถยอมรับเด็กปัญญาอ่อนเกี่ยวกับสภาพอารมณ์และ สติปัญญาที่เป็นอยู่ ซึ่งสามารถทำให้เด็กอาศัยอยู่ในครอบครัวและหมู่เพื่อนบ้านได้อย่าง สะดวกสบาย แต่ในบางครอบครัวมีความรู้สึก ว่า เด็กปัญญาอ่อนเป็นบุคคลที่เป็นปัญหาภายใน บ้าน และไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ นอกจากนี้ยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เพื่อนบ้านดูแคลน

ภาวะปัญญาอ่อนเมื่อเกิดขึ้นกับบุคคลไม่ว่าจะมาจากสาเหตุใดก็ตาม ผลที่เกิดขึ้น จะทำให้คงสภาพปัญญาอ่อนไปตลอดชีวิต ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ผลกระทบของภาวะ ปัญญาอ่อน นอกจากจะเกิดขึ้นกับครอบครัวแล้วยังกระทบกระเทือนต่อคุณภาพบุคคล สังคม เศรษฐกิจและประเทศชาติ ดังนี้คือ

ก. คุณภาพบุคคล

พัฒนาการทางกาย ทางสมอง หรือสติปัญญา และทางจิตใจของบุคคลปัญญาอ่อนจะ ล่าช้ากว่าบุคคลปกติ ผลที่ตามมาอยู่ในลักษณะที่บุคคลปัญญาอ่อนต้องอยู่ในความดูแลของแพทย์ หรือบุคคลอื่นตลอดเวลา ความที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การดำเนินชีวิตของบุคคลปัญญา อ่อนจึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก

ข. สังคม

บุคคลปัญญาอ่อนมีความสามารถจำกัดในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมไม่ สามารถดูแลเองได้ สังคมมักจะมองเห็นเป็นส่วนเกินของครอบครัว มีความเกลียดชัง ทอดทิ้ง ปล่อยให้เป็นภาระของโรงพยาบาล โรงเรียน สถานสงเคราะห์ หรือปล่อยตามยถากรรมให้เป็น เด็กเร่ร่อนจรจัด ก่อให้เกิดปัญหาสังคมด้านอื่นๆ ตามมา หรือบางครอบครัวให้ความรัก ความ สงสาร ตลอดจนถึงเลี้ยงดูในลักษณะปกป้องมากเกินไป จนเด็กปัญญาอ่อนไม่มีโอกาสฝึกหรือฟื้นฟู สมรรถภาพของตน ปฏิบัติภารกิจส่วนตัวในชีวิตประจำวันไม่ได้ ในลักษณะเด็กปัญญาอ่อนจะ ไม่ได้รับการพัฒนาด้านสังคม ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเช่นคนปกติ เป็นภาระแก่ ครอบครัวและสังคมในการเลี้ยงดูไปตลอดชีวิต

ค. เศรษฐกิจ

โดยที่ภาวะปัญญาอ่อนจะดำรงอยู่ตลอดชีวิตของบุคคลผู้นั้น บุคคลดังกล่าวย่อมจะเป็นภาระแก่ครอบครัว หรือสังคม หรือรัฐบาลต้องให้การเลี้ยงดูตลอดชีวิต การฟื้นฟูสมรรถภาพที่ถูกต้องและเหมาะสมจะช่วยให้บุคคลปัญญาอ่อนอยู่ในสังคมที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก เมื่อเทียบกับการสงเคราะห์บุคคลปกติ ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลยังไม่สามารถประเมินผลในเชิงเศรษฐกิจได้ว่า การลงทุนที่สูงนั้นจะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าหรือไม่ ดังนั้นการที่รัฐบาลต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก เพื่อบุคคลปัญญาอ่อนซึ่งไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ และไม่สามารถเป็นกำลังในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศได้นั้น นับเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมาก

ง. ประเทศชาติ

รัฐบาลหลายประเทศได้ตระหนักในปัญหาคนพิการเป็นอย่างดี มิได้มองข้ามเรื่องคนพิการไป และไม่ปล่อยให้ไว้ให้เป็นภาระสูญเปล่าทางแรงงาน หรือเป็นกลุ่มที่ก่อความยุ่งยากในสังคม และสิ้นเปลืองงบประมาณของประเทศชาติ รวมทั้งญาติมิตรของคนพิการที่ต้องเสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายในการอุปการะเลี้ยงดูกันไปตลอดชีวิต รัฐบาลและเอกชนจึงได้ช่วยกันเอาใจใส่ในด้านสิทธิ ความเสมอภาค และสนับสนุนส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้เกิดเป็นแรงงานหรือประโยชน์ต่อประเทศชาติ ซึ่งการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (Rehabilitation) โดยทั่วไปจะประกอบด้วย 4 ด้านคือ

1. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ (Medical Rehabilitation)
2. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ (Vocational Rehabilitation)
3. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา (Educational Rehabilitation)
4. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม (Social Rehabilitation)

การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้ง 4 ด้านนี้ จะช่วยพัฒนาศักยภาพของคนพิการตามขีดจำกัดสูงสุดที่เขา มีอยู่ ซึ่งจะทำให้เขาสามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้มากยิ่งขึ้น และเป็นภาระลดภาระของครอบครัวและสังคมในการให้การดูแลเอาใจใส่ต่อพวกเขาอย่างที่เป็นอยู่นอกจากนี้ ยังเป็นการช่วยเสริมสร้างโอกาสให้แก่พวกเขาได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมซึ่งจะเป็นการสร้างการยอมรับจากสังคมให้เกิดขึ้นในทางอ้อมอีกด้วย

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของประเทศชาติ เพราะเด็กในวันนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า และจะเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีของสังคมหรือประเทศชาติไว้คงอยู่และเจริญก้าวหน้าต่อไปได้ แต่ทั้งนี้เด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการเลี้ยงดูเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากครอบครัวและสังคม องค์การสหประชาชาติ (2498) จึงได้ประกาศ “ปฏิญญาสากลว่า

ด้วยสิทธิของเด็กและเยาวชน” ขึ้น เพื่อเป็นข้อกำหนดและแนวปฏิบัติในการดูแลคุ้มครองสิทธิซึ่งเด็กและเยาวชนพึงได้รับ ในฐานะสมาชิกของครอบครัวและสังคม ดังตัวอย่างเช่น

ข้อ 4. เด็กและเยาวชนพึงได้รับความมั่นคงทางสังคม และเติบโตอย่างสมบูรณ์ ดังนั้น ทั้งแม่และเด็กควรได้รับการดูแลและคุ้มครองเป็นพิเศษ ทั้งเมื่ออยู่ในครรภ์และภายหลังคลอดแล้ว โดยได้รับสิทธิในเรื่องที่อยู่อาศัย ได้รับอาหาร ได้รับการดูแลทางแพทย์ และโดยเฉพาะเด็กๆ ให้ได้รับการเล่นรื่นเริง เพลิดเพลินด้วย

ข้อ 5. เด็กและเยาวชนที่พิการทั้งทางร่างกาย สมอง และจิตใจ มีสิทธิที่จะได้รับการรักษาพิเศษ หมายถึง การดูแลรักษาและการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพของเด็กโดยเฉพาะ

ข้อ 6. เด็กและเยาวชนควรได้รับความรักและความเข้าใจ อันจะช่วยในการพัฒนาบุคลิกของตน โดยเติบโตอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของบิดามารดาของเด็กเอง และในทุกกรณีเด็กจะต้องอยู่ในบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น ความปลอดภัย และไม่พลัดพรากจากมารดา ในกรณีที่เด็กไม่มีครอบครัวหรือมาจากครอบครัวที่ยากจนและมีลูกมากก็จะได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐฯ หรือองค์กรต่างๆ

ในระยะเวลาที่ผ่านมา สิทธิพื้นฐานของบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษา มีคนตื่นตัวกันมาก สิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งสำหรับคนพิการ คือคนพิการทุกคนอยากเรียนต้องได้เรียน แต่ในปัจจุบันพบว่า ที่ผ่านมากการศึกษาภาคบังคับได้เน้นเฉพาะเด็กปกติ ส่วนเด็กพิการผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องส่งลูกเข้าเรียน เป็นข้อจำกัดทางกฎหมาย ซึ่งเป็นข้อจำกัดโอกาสของคนพิการ โดยไม่เป็นธรรมจึงมีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ ขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญปี 2550 มีเจตนารมณ์ที่ชัดเจนในเรื่องที่จะให้ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคและได้รับสิทธิต่าง ๆ ซึ่งสิทธิที่จะได้รับการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะว่าจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของทุก ๆ คน และตรงนั้นเองจะเป็นหลักประกันที่ดีที่สุดในแง่ของการมีโอกาสและความเท่าเทียมกันที่จะเกิดขึ้นในสังคมเท่าที่จะทำได้ (อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, 2552)

นอกจากนี้รัฐบาล ยังได้มีมาตรการในการรณรงค์ให้ความรู้แก่ครอบครัวและชุมชนให้มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการพัฒนาความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กและเยาวชนพิการ เช่น โครงการครอบครัวเข้มแข็ง และ ครอบครัวอบอุ่น โดยให้ครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และเน้นให้ครอบครัวตระหนักในหน้าที่และความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่า เด็กปัญญาอ่อนซึ่งจัดเป็นเด็กพิการประเภทหนึ่ง ที่ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยลำพัง จำเป็นต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัวอย่างใกล้ชิด ดังนั้น จึงถือเป็นหน้าที่ของครอบครัวและสังคมที่จะต้องให้การดูแลช่วยเหลือเด็กปัญญาอ่อนอย่างดีที่สุด

ตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิของเด็กและเยาวชน หรือตามหลักสิทธิมนุษยชน หรือแม้กระทั่งตามจิตสำนึกที่ดีที่พ่อ แม่ หรือสังคมพึงมีให้แก่สมาชิกในสังคมเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การช่วยพัฒนาศักยภาพของเด็กปัญญาอ่อนทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามขีดความสามารถที่เขาได้อยู่ ช่วยตัวเองและเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัวและสังคมในทางหนึ่ง การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมเป็นวิธีการหนึ่ง que ช่วยพัฒนา ศักยภาพของเด็กปัญญาอ่อนในเรื่องการใช้ชีวิตในฐานะสมาชิกของสังคม การช่วยเหลือตนเองใน กิจวัตรประจำวัน ฯลฯ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองเป็นตัวจักร สำคัญในการสนับสนุนให้กำลังใจ และช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคมอย่างถูกต้องตามหลัก วิชาการ ดังนั้น พ่อแม่ หรือผู้ปกครองจึงควรมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสมรรถภาพบุตรหลาน ของตนให้มากยิ่งขึ้น เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างความรู้สึกรับผิดชอบใจและส่งเสริมพัฒนาการทั้ง ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้แก่ตัวเด็กเองแล้ว ยังเป็นการอำนวยความสะดวก ให้แก่บุคลากรอีกด้วย ดังเช่น ผดุง อารยะวิญญู (2533) ได้กล่าวไว้ว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่ เด็กพิการ จำต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง ถ้าผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือแล้วก็ยากที่จะ ประสบความสำเร็จ ดังนั้น จะต้องชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงบริการที่มีให้กับเด็กว่าเด็กจะได้รับ บริการอะไรบ้าง การเปลี่ยนแปลงใดๆ จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและเป็นไปใน ลักษณะค่อยเป็นค่อยไป สอดคล้องกับความคิดเห็นของ อรศรี แก้วเจริญ และ ประภคติ พูลพัฒน์ (2522) กล่าวว่า โดยที่ธรรมชาติของเด็กปัญญาอ่อนมีแรงจูงใจต่ำ ช่วงความสนใจสั้น การฝึกทักษะ ต่าง ๆ จึงต้องมีการแบ่งให้ย่อยมากกว่าปกติแล้วใช้เวลาในการฝึกซ้ำ ๆ กันอย่างต่อเนื่อง เวลาที่ใช้ ในการฝึกหัดจึงต้องเพิ่มขึ้น นอกจากนี้แล้วเด็กเหล่านี้ก็ยังคงมีความอดทนน้อยในการทำงานให้สำเร็จ การเรียนการสอนภาษาเพื่อให้เด็กเกิดพัฒนาการตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงต้องอาศัย องค์ประกอบต่าง ๆ มาช่วยกระตุ้น และเร้าความสนใจ การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนก็ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กกระตือรือร้นและร่วมกิจกรรมการเรียน การสอน ซึ่งครูจะต้องอาศัยเทคโนโลยีทางการเรียนการสอนมาช่วยให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียน การสอนได้หลากหลาย มีเนื้อหาสาระที่น่าสนใจและสนองความต้องการของเด็กได้อย่างแท้จริง ดังที่ ดันน์ (Dunn, 1973 : 146) กล่าวว่า ครูควรให้ความช่วยเหลือในการดึงความสนใจของเด็กปัญญา อ่อนให้อยู่กับงานโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ แม้ในเด็กปกติก็ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ เป็นเครื่องมือในการฝึกฟัง ฝึกพูด เพื่อให้เด็กอ่านได้เร็วและรู้เรื่องมากขึ้น (กมล สุคประเสริฐ, 2538) จากการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้โสตทัศนวัสดุของครูใน โรงเรียนเด็กปัญญาอ่อน พบว่าครูส่วนใหญ่เห็นว่าเมื่อใช้โสตทัศนวัสดุประกอบการสอนแล้วนักเรียนได้ผลดีถึง 76.00% แต่ ครูไม่มีความรู้ในการผลิตและงบประมาณในการผลิตไม่เพียงพอ (ทิพพาพร ปัญชรเทวกุล, 2524) จะเห็นได้ว่าการนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็ก

อย่างแท้จริง ดังนั้นครูจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนเพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของเด็กปัญญาอ่อนที่จะต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม โดยมีตัวแบบที่สร้างความสนใจให้เกิดการเลียนแบบ (Moller in Garland, 1980) การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนมีหลายรูปแบบหลายวิธีการ

Knowles (1980) ให้คำนิยามของ Andragogy ว่าเป็นศิลป์และศาสตร์ในการช่วยเหลือให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ โดย Andragogy มาจากภาษา Greek คำว่า aner หมายถึง คน Andragogy จึงหมายถึงศิลปะและวิทยาศาสตร์ของการช่วยเหลือผู้ใหญ่ให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งแตกต่างจาก Pedagogy ที่หมายถึง ศิลปะและวิทยาศาสตร์ของการช่วยเหลือเด็กให้เกิดการเรียนรู้ โดย Pedagogy มาจากภาษา Greek คำว่า paid หมายถึง เด็ก agogus หมายถึง ผู้นำ Pedagogy หมายถึง ศิลปะและวิทยาศาสตร์ของการสอนที่มุ่งเน้นสู่การสอนเด็ก

โดยความเชื่อเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ต่างจากเด็ก มีดังนี้คือ

1. มโนภาพต่อตนเอง การเรียนรู้ตนเองจะเปลี่ยนไปจากการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การชี้นำตนเองเพิ่มขึ้น
2. ประสบการณ์ ผู้ใหญ่มีการสะสมประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น เป็นการขยายฐานที่จะเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่
3. ความพร้อม ผู้ใหญ่จะมีความพร้อมทางการเรียนรู้หากสอดคล้องกับหน้าที่และเวลา
4. แนวโน้มต่อการเรียนรู้ เด็กมักจะมองว่าความรู้เป็นเรื่องของอนาคต แต่ผู้ใหญ่มองว่าความรู้ควรจะถูกนำไปใช้ได้ทันที

จุดเน้นในเรื่องการศึกษาผู้ใหญ่เปลี่ยนแปลงจากการจัดการเรียนการสอนซึ่งนำเอาทฤษฎีและมโนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนการสอนเด็กมาใช้ไปเป็นการเน้นที่การเรียนการสอนผู้ใหญ่ กล่าวคือ เน้นให้เห็นว่า ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ในการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นที่จะช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ แทนที่จะมุ่งไปที่วิธีการสอนเหมือนที่สอนเด็ก Knowles จึงได้นำทฤษฎี Andragogy มาใช้กับการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ โดยสามารถเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ ด้วยการนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่และหลักการตามความเชื่อพื้นฐานของ Andragogy มาประยุกต์ใช้ (เพ็ญศรี ทวีสุวรรณ และ นฤมล ตันธสุเรศรัญ, 2533) ดังนี้

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน

1.1 การสร้างบรรยากาศเพื่อการเรียนรู้ การจัดสภาพศูนย์การเรียนให้ดึงดูดใจ อำนวยความสะดวกสบาย มีโต๊ะ ที่นั่ง วัสดุอุปกรณ์ แสงสว่างที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการด้านร่างกาย

1.2 การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ ผู้ใหญ่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในสิ่งที่เขาเห็นว่ามีความจำเป็นและมีความจำเป็นสำหรับเขาเท่านั้น

1.3 การวางแผนการเรียนร่วมกัน ผู้สอนและผู้เรียนจะวางแผนการเรียนร่วมกัน โดยผู้สอนจะเป็นผู้คอยให้การชี้แนะ และเป็นแหล่งวิทยาการให้ในกรณีที่จำนวนผู้เรียนในกลุ่มมีน้อย ทุกคนจะมีส่วนร่วมในการวางแผนโดยตรง แต่ถ้าจำนวนผู้เรียนมีมาก ผู้สอนอาจใช้วิธีการผ่านตัวแทนกลุ่ม

1.4 การดำเนินการเรียนการสอน ผู้สอนและผู้เรียนจะรับผิดชอบร่วมกัน ผู้สอนเป็นเพียงผู้ที่คอยช่วยให้ผู้ใหญ่เรียน โดยผู้เรียนผู้ใหญ่จะรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน มีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้ ความรับผิดชอบ ตลอดจนทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้

1.5 การประเมินผลการเรียน ผู้สอนจะประเมินผู้เรียนว่า ผู้เรียนสามารถเรียนในสิ่งที่เรียนไปแล้ว ได้มากน้อยแค่ไหน ในขณะที่เดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินผู้สอนว่า ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน ได้มากน้อยแค่ไหนเช่นกัน

2. ประสพการณ์ของผู้เรียน

2.1 นำประสพการณ์ของผู้เรียนมาใช้ในการเรียนการสอน

2.2 มุ่งเน้นการนำประสพการณ์การเรียนรู้ไปสู่การประยุกต์ในชีวิตประจำวัน

2.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาและปรับปรุงตนเอง

3. ความพร้อมที่จะเรียน

3.1 กำหนดเวลาและกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 การกำหนดกลุ่มผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 การให้การเสริมแรง

3.4 การกำหนดเวลาพักในการสอน

4. แนวทางในการเรียนรู้

4.1 ปฐมนิเทศหรือให้การอบรมครูผู้สอน

4.2 หลักสูตรการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นประโยชน์การนำไปใช้จริง

4.3 การจัดประสพการณ์การเรียนรู้ ควรยึดปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหา

ผู้วิจัยได้พัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของบุคคลปัญญาอ่อนในสถาบันราชานุกูลขึ้น การพัฒนาอาศัยหลักการตามทฤษฎีแอนดราโกจี ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของบุคคลปัญญาอ่อนในสถาบันราชานุกูล มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศ

เป็นการสร้างบรรยากาศเพื่อนำร่องก่อนที่จะเริ่มกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยที่จะทำการแนะนำตัวผู้สอนและผู้เรียนด้วยกัน รวมไปถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

2. การส่งเสริมความคิด

เป็นการให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้เดิม ๆ ที่เคยมีอยู่ กำหนดวัตถุประสงค์ที่เป็นจริง วิเคราะห์ความต้องการของตนเอง โดยการคิดคำถามต่าง ๆ ที่ผู้เรียนมักจะใช้บ่อย ๆ โดยแบ่งเป็นประเภทของคำถามต่าง ๆ เช่น คำทักทาย ของกิน ของใช้ สถานที่ ป้ายต่าง ๆ เป็นต้น

3. การส่งเสริมประสบการณ์

เป็นการให้ผู้เรียนได้เลือกวิธีการเรียนรู้เลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมมาใช้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจมาก ๆ

4. การลงมือปฏิบัติจริง

เป็นการเริ่มต้นกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยที่ผู้สอนจะใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทยเรื่อง คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้วิธีการสอนแบบปกติด้วย

5. การประเมินผล

เป็นการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนแต่ละคน โดยที่ให้ทำแบบทดสอบวัดความรู้ว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใด

สำหรับแนวคิดของ Knowles (1980) นั้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเด็กพิเศษได้เพียงบางข้อ ตามลักษณะอาการที่เกิดขึ้น อาจจะมียกเว้นในบางข้อหากผู้เรียนไม่สามารถบอกความต้องการของตัวเองได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับบุคคลปัญญาอ่อนมากที่สุด เพราะเปิดโอกาสให้บอกความต้องการในการเรียนรู้ของตัวเองซึ่งต้องค่อย ๆ เป็น ค่อย ๆ ไป บางครั้งอาจต้องมีการทบทวนบ้างเพื่อไม่ให้ลืมในสิ่งที่เคยเรียนรู้เพราะบุคคลปัญญาอ่อนมักจะลืมง่ายเนื่องจากมีความจำสั้นกว่าคนปกติ

อย่างไรก็ตาม ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของบุคคลปัญญาอ่อนในสถาบันราชานุกูล ผู้วิจัยยังได้นำสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในชั้นดำเนินกิจกรรม คอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้นเหมาะกับบุคคลปัญญาอ่อนมาก เพราะว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอน สามารถดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นบุคคลปัญญาอ่อนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีภาพที่สวยงาม ชัดเจน มีเสียงที่อธิบายการเรียนรู้ที่ชัดเจน และการโต้ตอบกับโปรแกรมที่แยกแยะคำตอบได้ว่าถูกหรือผิด ซึ่งหากได้ใช้กับบุคคลปัญญาอ่อนแล้ว จะช่วยให้มีพัฒนาการทางภาษาที่ดีขึ้นในระดับหนึ่ง

การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้น ผู้วิจัยจะใช้ในขั้นตอนการปฏิบัติจริงและประเมินผล ด้วยเทคนิค Visual Strategies กลวิธีรับรู้ผ่านการมอง เนื่องจากบุคคลปัญญาอ่อนมักจะมีปัญหาการสื่อสารค่อนข้างมาก หากไม่ได้รับการแก้ไขทางภาษาแล้ว จะทำให้สื่อสารกันลำบากมากขึ้น และต้องทำให้พวกเขาเห็นว่า ภาพที่เห็นนั้นคืออะไร เหตุที่เลือกสอนภาษาไทยเพราะเป็นภาษาที่ใช้บ่อย และเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาการสื่อสารทางภาษาของบุคคลปัญญาอ่อน อันจะนำไปสู่การใช้ชีวิตประจำวันที่ดีขึ้น ทำให้บุคคลปัญญาอ่อนสามารถสื่อความต้องการของตนเองได้ ซึ่งความต้องการนั้นจะต้องไม่ก่อความเดือดร้อนให้ผู้อื่น

สื่อการสอนนับว่าเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นตัวกลางที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความหมายของเนื้อหาบทเรียนได้ตรงกับที่ผู้สอนต้องการ ไม่ว่าสื่อ่นั้นจะเป็นสื่อในรูปแบบใดก็ตามล้วนแต่เป็นทรัพยากรที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้

ในอดีตการเรียนการสอนใช้ครูเป็นสื่อในการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ และได้มีวิวัฒนาการนำสื่อการสอนอีกหลายชนิดเข้ามาช่วยในการสอน เช่น แผ่นภาพ แผ่นใส สไลด์ เทป วิดิทัศน์ เป็นต้น ปัจจุบันโลกทันสมัยขึ้น มี Technology มีการใช้คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวันในด้านต่างๆ รวมทั้งทางด้านการศึกษาที่นำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในโรงเรียน ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ จึงมีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เช่น แบบเรียนสำเร็จรูป บทเรียนโปรแกรม เป็นต้น โดยผ่านคอมพิวเตอร์ เรียกว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือ Computer-Assisted Instruction (CAI) วิธีการเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะทำให้ผู้เรียนเรียนไปตามความสามารถของตนเองตามอัตราความเร็วในการรับรู้โดยไม่ต้องรอหรือเร่งเพื่อให้ไปพร้อมกับเพื่อน ผู้เรียนที่เก่งสามารถเลือกเรียนบทเรียนสูงขึ้นไปได้โดยไม่ต้องมาเรียนซ้ำในเนื้อหาที่เรียนไปแล้ว ในขณะที่ผู้เรียนอ่อน ก็สามารถทบทวนการเรียนซ้ำๆ ได้จนกว่าจะเข้าใจ การสอนแบบนี้จะเป็นการเรียนที่สามารถสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่าคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่ทางสถานพยาบาลของรัฐหลายแห่งได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กเจ็บป่วย ซึ่งเป็นสื่อการสอนที่จะช่วยให้เด็กเจ็บป่วยเกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง และเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เด็กต้องการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถประเมินตนเองได้จากแบบทดสอบ หรือคำถามในคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้นๆ (สิริมา บุรณะกิจเจริญ, 2547)

เมื่อพิจารณาถึงความสามารถของการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปัญญาอ่อนระดับพอเรียนได้ที่ต้องการทบทวนบ่อยครั้งด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรม สื่อประสมในรูปแบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีลักษณะสัมพันธ์กันทั้งระบบและสามารถนำไปใช้ร่วมกันได้ไม่ว่าจะสอนเนื้อหาวิชาใด จึงเป็นสิ่งที่น่าจะนำมาใช้ในการ

พัฒนาการเรียนการสอนเด็กปัญญาอ่อนระดับพอเรียนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะออกแบบและสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเพื่อใช้จัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เรื่องคำและประโยค ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ให้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่แตกต่างกันในจุดประสงค์เดียวกัน ตามลักษณะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของเด็กปัญญาอ่อนที่ต้องมีแม่แบบสำหรับเลียนแบบและต้องกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเรียนรู้ (Foxen and McBrien, 1984) การสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำสถานการณ์แวดล้อมของผู้เรียนมาจัดเป็นหน่วยประสบการณ์ตามขั้นตอน วิธีระบบ มีการแก้ไข ปรับปรุง ตรวจสอบ เพื่อให้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพดังเจตนารมณ์ของหลักสูตร อีกทั้งเพื่อให้เด็กปัญญาอ่อนระดับพอเรียนได้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นอิสระมากขึ้น และช่วยเหลือตนเองในการดำรงชีวิตปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนที่มีต่อการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของบุคคลปัญญาอ่อนในสถาบันราชานุกูล
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนที่มีต่อการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของบุคคลปัญญาอ่อนในสถาบันราชานุกูล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคคลปัญญาอ่อนทั้งชายและหญิง ซึ่งเข้ารับการเตรียมความพร้อมก่อนการทำงานที่สถาบันราชานุกูล จำนวน 11 คน
2. รูปแบบของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบสอนเนื้อหา (Tutorials) ที่มีการใช้กลวิธีรับรู้ผ่านการมองในการนำเสนอ ขอบข่ายของบทเรียนก่อนการเรียนรู้ สรุบบทเรียนหลังการเรียนรู้ และเสนอทั้งขอบข่ายของบทเรียนก่อนการเรียนรู้และสรุบบทเรียนหลังการเรียนรู้
3. การใช้รูปภาพแบบกลวิธีรับรู้ผ่านการมองในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนี้ จัดทำเป็นภาพนิ่งพร้อมเสียงประกอบการสอน
4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เนื้อหาวิชาภาษาไทยจากแบบฝึกหัดของสถาบันราชานุกูล เรื่อง คำและสัญลักษณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งแบ่งออกเป็นหน่วยย่อย 2 หน่วยการเรียนรู้ คือ คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และ สัญลักษณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
5. กระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนตามหลักทฤษฎีแอนดราโกจี มี 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างบรรยากาศ

ขั้นที่ 2 การส่งเสริมความคิด

ขั้นที่ 3 การส่งเสริมประสบการณ์

ขั้นที่ 4 การลงมือปฏิบัติจริง

ขั้นที่ 5 การประเมินผล

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เรื่อง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการให้คำปรึกษาในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบอัจฉริยะเรื่อง “การออกแบบการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน” (ภิญญาพัชญ์ กาวินคำ, 2549) จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันสูงขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

ภายหลังการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีการใช้รูปภาพแบบกลวิธีรับรู้ผ่านการมองและจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจีแล้ว กลุ่มตัวอย่างจะมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีคะแนนเฉลี่ยที่วัดได้จากแบบวัดความรู้การใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยที่วัดได้จากแบบวัดความรู้การใช้ภาษาไทยก่อนการทดลองและผลจากการเปรียบเทียบ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นตามทฤษฎีแอนดราโกจี 7 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างบรรยากาศ การวางแผน การวิเคราะห์ การส่งเสริมความคิด การส่งเสริมประสบการณ์ การลงมือปฏิบัติจริง การประเมินผล เพื่อพัฒนาบุคคลปัญญาอ่อนในสถาบันราชานุกูล

ทฤษฎีแอนดราโกจี (Andragogy) หมายถึง ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ เป็นศิลป์และศาสตร์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้ใหญ่ที่มีอยู่แล้วมาประกอบในการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความสามารถ ประสบการณ์ และความรู้ เนื้อหาที่สอนนั้นจะต้องเป็นเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ได้จริงทันที เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ ความสามารถ และความรู้ ที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน หมายถึง เนื้อหาในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ประกอบด้วยเนื้อหาภาษาไทยในชีวิตประจำวัน 2 เรื่อง คือ คำที่ใช้ใน

ชีวิตประจำวัน เช่นคำทักทาย สัตว์ สีสประจำวัน สิ่งของ และ สัญลักษณ์ที่ควรรู้จัก เช่น ป้ายในสถานที่ต่าง ๆ

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หมายถึง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ที่สร้างขึ้นโดยโปรแกรม Authorware โดยนำเสนอบทเรียนในรูปแบบของสื่อประสมที่ประกอบด้วยภาพ คำและเสียง เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน โดยใช้กลวิธีรับรู้ผ่านการมองประกอบในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนประกอบด้วย ภาพ คำและเสียงต่าง ๆ แบบฝึกหัดระหว่างเรียนในแต่ละเรื่อง แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

การใช้รูปภาพแบบกลวิธีรับรู้ผ่านการมอง หมายถึง การใช้รูปภาพและเสียงเป็นสื่อประสม เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจได้มากขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

บุคคลปัญญาอ่อนระดับพอเรียนได้ หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในสถาบันราชานุกูลจำนวน 9 คน ที่มีระดับสติปัญญา (I.Q) วัดได้ระหว่าง 50-70

สถาบันราชานุกูล หมายถึง สถาบันของรัฐบาลที่เป็นศูนย์กลางด้านวิชาการ ด้านการพัฒนาเด็ก รับผิดชอบ ดูแล รักษา เยียวยา ผู้ป่วย ที่เป็นบุคคลปัญญาอ่อนและบุคคลที่บกพร่องทางสมองในประเทศไทย และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการให้บริการแบบองค์รวมและสนับสนุนบริการอย่างครบวงจร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. กิจกรรมการเรียนนอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของบุคคลปัญญาอ่อนในสถาบันราชานุกูล สามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการใช้วิชาภาษาไทยในชีวิตประจำวันของบุคคลปัญญาอ่อนในสถาบันราชานุกูล ได้เป็นอย่างดี
2. กิจกรรมการเรียนนอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของบุคคลปัญญาอ่อนในสถาบันราชานุกูล เป็นประโยชน์กับสถานศึกษา องค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนนอกระบบโรงเรียนสำหรับบุคคลปัญญาอ่อนให้กับสถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลปัญญาอ่อนต่อไป
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในการจัดกิจกรรมการเรียนนอกระบบโรงเรียนที่มีต่อการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันของบุคคลปัญญาอ่อน นำไปศึกษาหรือทำวิจัยต่อไป